

LIUBOMIR VANKOV, *Към историята на някои заемки от западните романски езици в български и в другите балкански езици*, extras din «Годишник на Софийския Университет — Филологически Факултет», tom. LIV, nr. 2, 1959, Sofia, 1960, 112 p. (169—280)

Lucrarea lui Liubomir Vankov *În legătură cu istoria citorva împrumuturi din limbile romanice occidentale în limba bulgară și în celelalte limbi balcanice* constituie, după cum arată autorul (p. 172), o continuare, pe un plan mai larg, a lucrării sale *Към историята на италиянските заемки в български*, publicată în «Годишник на Софийския Университет — Филологически Факултет», tom. LII, nr. 2 (1956—1957). Deosebirea nu constă numai în aducerea în discuție, alături de italianismele necercetate anterior, a împrumuturilor din celelalte limbi romanice apusene — franceză și spaniolă, ci și în înmulțirea apreciaabilă a textelor din care a fost excerptat materialul (vezi bibliografia acestor texte la p. 269—276).

Larga bază documentară a lucrării i-a permis autorului să stabilească, pe lângă etimonul nemijlocit al romanismelor discutate, cronologia pătrunderii acestor romanisme în bulgară și, în bună măsură, istoria și circulația lor în celelalte limbi balcanice. Lucrul acesta era cu atât mai necesar, cu cât marea majoritate a romanismelor cuprinse în lucrare nu constituie împrumuturi directe din limbile romanice apusene, ci au pătruns prin intermediul limbilor balcanice, în special neogreacă. Tocmai acest fapt îl are în vedere și autorul când observă că, «din punct de vedere metodologic, cel mai just ar fi ca istoria acestor cuvinte să nu se facă separat pentru fiecare limbă, ci la un loc pentru toate limbile balcanice în care ele sînt atestate» (p. 171). Și pe parcursul întregii sale lucrări autorul s-a călăuzit după acest principiu, bineînțeles, în măsura în care mijloacele de investigație de care a dispus i-au permis acest lucru. Ca urmare, lucrarea este formată dintr-un șir de monografii lexicale, aparent de sine stătătoare, dar care se îmbină într-un tot unitar, oferind cititorului o imagine de ansamblu asupra romanismelor împrumutate de bulgară din limbile romanice apusene.

De regulă, autorul citează, alături de termenii din celelalte limbi balcanice, și termenii corespunzători din limba română, pentru extragerea cărora a folosit o bibliografie bogată (vezi p. 277).

Sporadic (cf. *армата*, p. 188), unele variante bulgărești sînt explicate și prin limba română; dar chiar în cazul citat autorul se grăbește să adauge: «Interesant e că limba bulgară, care la epoca aceea însușise rus. *армия* (din fr. *armée*), se servea și de forma *italiană* (sublinierea noastră) a acestui cuvînt» (p. 178). Ne întrebăm de ce nu *românească*, din moment ce însuși autorul afirmă, un rînd mai sus, că bulg. *армата* se datorește rom. *armată*?

De altfel, considerăm că în explicarea termenilor din bulgară trebuia să se apeleze cu mai multă consecvență la formele românești, cu atât mai mult cu cît este îndeobște cunoscut că «burghesia bulgară din Țara Românească... a ocupat un loc de frunte... și în renașterea culturală a poporului bulgar» (vezi Constantin N. Velichii, în Rsl, VIII, p. 55).

În altă ordine de idei, e regretabil că, în timp ce afirmă că dintre limbile balcanice (lăsînd la o parte greaca modernă din al cărei dicționar istoric au apărut numai cîteva fascicule) «doar limba sîrbocroată dispune de un dicționar istoric» (p. 175, nota 1), din bibliografia materialului românesc lipsesc lucrări ca dicționarul lui H. Tiktin (istoric) sau cel al vechii Academii Române (general).

În totalitatea lor, cuvintele discutate de L. Vankov sînt (sau au fost la origine) termeni tehnici. Multe din ele se referă la terminologia comercială ca: *болта* «dugheană», *валута*, *контрабанда*, *паланца*, *патент*, *спорко* «bruto», *трамна*, *транзит* sau denumesc monede: *грош*, *дукат*, *лира*, *флорин*. Altele constituie termeni pentru diferite produse alimentare (какао, *конфети* «bonboane», *паста*, *погача*, *салам* etc.), obiecte de îmbrăcăminte (*баретка* «beretă», *камизола*, *фестон*, *фустан*), termeni marinărești (*авария*, *бомбарда*, *боначе* «mare liniștită», *галера*, *маришар*, *фрегата*, *фигуна*), termeni de arhitectură (балкон, *камера*, *корниз*, *салам*), termeni muzicali (*ария*, *концерт*, *опера*, *примадона*), medicali (*валерияна*, *вагина*, *канфора*, *тинтура*) ș.a.

Numeroase sînt și împrumuturile referitoare la terminologia militară: *армада*, *армата*, *батерия*, *бомба*, *инфантерия*, *кавалерия*, *казарма*, *команда* etc.

Pătrunzînd la epoci diferite (cele mai vechi, ca *дукат* și *погача* datează, după autor, din sec. al XV-lea — al XVI-lea, iar majoritatea lor au pătruns în prima jumătate a sec. al XIX-lea și începutul celei de-a doua), aceste romanisme au avut o soartă diferită în limba bulgară. Multe dintre ele ca *болта* «dughiană», *бомбарда* «un fel de corabie», *бала* «glonț», *конфети* «bonboane», *рачун* «socoteală» și altele au ieșit din uz, datorită schimbărilor în modul de producție și cultură materială; altele și-au schimbat forma sub influența altor limbi, cum e cazul lui *маневра* (fr. *manoeuvre*), în loc de mai vechiul *мановра* (it. *manovra*), *реколта* (fr. *récolte*), în loc de